

Een korte evaluatie van
The Passion Translation
De brief aan de Romeinen

Door : **Douglas Moo**

Voorzitter van de Commissie Bijbelvertaling (NIV)

Wessner voorzitter van Bijbelse studies, Wheaton College

Introductie

The Passion Translation is "een nieuwe vertaling op het hartniveau, gebruik makend van Hebreeuwse, Griekse en Aramese manuscripten, die de vurige liefde vanuit Gods hart uitdrukken voor deze generatie, het samenvoegen van de emoties- en het levens- veranderende waarheid van Gods Woord" (van The Passion Translation's website).

Dr. Brian Simmons, de vertaler, is een taalkundige die heeft werkte aan Bijbelvertaling in Panama. Hij beweert dat "gerespecteerd geleerden en redacteurs" de vertaling hebben beoordeeld, hoewel - zover ik kon zien – ze nergens bij name worden genoemd. De filosofie van vertalen is "betekenis-gebaseerd (dynamisch-equivalent)", waarbij prioriteit wordt gegeven aan de overdracht van betekenis van de originele teksten naar het Engels in plaats van de woorden letterlijk te vertalen/ over te dragen.

Ik juich de overduidelijke diepe bezorgdheid toe die in deze vertaling tot uiting komt en zijn verklarende documenten om het Woord van God tot leven te brengen voor een nieuwe generatie. Ik vind echter dat het verschillende problemen heeft die, bij elkaar opgeteld, betekenen dat het een onbetrouwbare gids is voor de betekenis van de Schrift.

1 Verwarrende vertaalfilosofie

Ik heb geen moeite met een "betekenis-gebaseerde (dynamisch-equivalent)" vertaalfilosofie. Maar als een dergelijke vertaling de betekenis authentiek moet overbrengen van het origineel, dan moet de exacte vorm van de originele tekst wel voldoende serieus zijn behandeld. Dat wil zeggen, we hebben geen toegang tot de betekenis van het origineel, behalve door de woorden van het origineel. Ik vermoedt meneer Simmons dit begrijpt. Maar zijn uitleg van de vertaalfilosofie van The Passion Translation stemt tot nadenken. Er wordt bijvoorbeeld geclaimd dat de vertaling is gemaakt om een evenwicht te brengen tussen "de letterlijke betekenis van het Woord" en "de originele boodschap." Dan kun je je afvragen of dit niet de deur opent voor het toevoegen van ideeën van de vertaler aan de zogenaamde "originele boodschap", maar die niet duidelijk blijken uit "de letterlijke betekenis-" van de Schrift. Deze zorg lijkt enige inhoud te hebben, wanneer men de vele plaatsen ziet waar ideeën zonder enige basis in de oorspronkelijke tekst worden opgenomen in de vertaling. Sommige van deze toevoegingen zijn, om duidelijk te zijn, weliswaar betrekkelijk onschadelijk en leggen de nadruk op bepaalde ideeën waarvan men zou kunnen beweren dat ze "achter de schermen aanwezig zijn." In Romeinen 3:24, bijvoorbeeld, luidt de vertaling: "Zijn geschenk van liefde en gunst stroomt nu over ons heen." "Genade" staat hier in het origineel, maar er is in deze context geen verwijzing naar 'liefde' of 'gunst'. Dit soort toevoegingen zijn overal te vinden. Meer problematische toevoegingen, echter zijn degenen die de betekenis van de tekst kunnen verschuiven. In Romeinen 8:14, luidt de vertaling heeft bijvoorbeeld: "De volwassen kinderen van God zijn degenen die worden bewogen door de impulsen van de Heilige Geest." "Volwassen" heeft geen basis in de Griekse tekst, en door deze kwalificatie toe te voegen, verandert het vers van een belofte aan alle gelovigen (wat het in de context is) naar een belofte die beperkt is tot bepaalde soorten gelovigen.

2 inconsistenties

De "betekenis-gebaseerde (dynamisch-equivalent)" vertaalfilosofie wordt niet erg consequent uitgevoerd. Bijvoorbeeld het Griekse woord *sarx* is vertaald in "vlees" in Romeinen 8:4-13. Nu, even voor de duidelijkheid, dit woord is echt moeilijk te vertalen in het Engels. Maar "vlees" is een soort standaardweergave die men vindt in alle "woord-voor-woord (functioneel equivalent)" versies, maar dit communiceert niet goed naar een modern publiek. Men zou een poging verwachten om een eigentijds equivalent te vinden, maar nee dus.

3 Tekstuele basis

Sinds de Reformatie hebben protestanten erop aangedrongen dat de het geïnspireerde Woord van God is te vinden in Hebreeuwse en Aramese manuscripten (voor het OT) en Griekse handschriften (voor het NT). Maar De Passion Vertalingen baseren de NT-vertalingen vaak op Aramese manuscripten (zoals aangegeven in de voetnoten bij de verzen). De vertaling van Romeinen 5:18, bijvoorbeeld, leest "Met andere woorden, net als veroordeling kwam over alle mensen door één overtreding, dus door één rechtvaardige daad van Jezus' offer, is voor ons de volmaakte gerechtigheid, die ons maakt recht met God en beschikbaar die ons leidt naar een zegevierend leven in alles." "Zegevierend leven", zoals de voetnoot aangeeft, is gebaseerd op de Aramees. Het Grieks heeft niets over "zegevierend." Ter verklaring van deze praktijk, merkt de website op dat er wetenschappelijke interesse is in het Aramees, omdat het de taal die Jezus waarschijnlijk het grootste deel van de tijd sprak. Het is ook mogelijk, zoals de website opmerkt, dat sommige van de Griekse manuscripten van onze evangeliën afkomstig zijn van Aramese originelen. Het is echter nogal iets anders om Aramese manuscripten te gebruiken als basis voor een vertaling in het Engels. Wat hier in feite gebeurt, is dat een tekst die in geen enkel belangrijk deel van de kerk ooit als geïnspireerd werd beschouwd wordt gebruikt om het Woord van God in het Engels over te brengen. Dit alleen al, maakt deze vertaling naar mijn mening onbruikbaar voor degenen die toegang willen tot Gods Woord.

4 Vals beroep op etymologie

Hoewel het niet altijd van invloed is op de vertaling, moet worden opgemerkt dat verklarende voetnoten geven soms misleidend of gewoon verkeerd weer informatie. In verschillende aantekeningen zag ik bijvoorbeeld etymologie gebruikt voor een zeker begrip van de tekst. Hoewel, terwijl etymologie - dat is de "vorm," of samenstelling van een woord - kan helpen bij het definiëren van zeer zeldzame woorden, het is over het algemeen zo dat moderne taalkundigen allemaal erkennen, geen goede gids voor de betekenis van een woord. Denk bijvoorbeeld aan het Engelse woord "butterfly" (nl. vlinder letterlijk "boter-vlieg"): het is twijfelachtig dat weten wat boter is en wat een vlieg ons veel zal helpen in het definiëren van het woord. Toch vinden we dergelijke beroepen verspreid in de voetnoten. Zie bijvoorbeeld het commentaar op het Griekse woord dat gewoonlijk laat "aangesteld" of "verklaard" in Rom. 1:4: "Het Griekse woord voor 'apart gezet' komt van *horizo*, wat 'de horizon' betekent." Hoewel er een duidelijke overeenkomst tussen de klank van dit Griekse werkwoord en het Engelse woord "horizon" is, is er geen enkel bewijs dat het werkwoord ooit "horizon" betekent (althans geen van de woordenboeken van het Oudgrieks die ik bezit, noem het als een betekenis). De zorg is dat dit soort van gebrekkig taalkundig principe gebruikt is om bepaalde weergaven te rechtvaardigen in de tekst.

5 twijfelachtige interpretaties

Net als bij dit laatste punt zijn er plaatsen waar dubieuze claims worden gemaakt over de tekst. Zo vertaalt The Passion Translation de laatste zin van Romeinen 1:5 zien als “de gave van het apostelschap.” vertaling beweert dat “genade” leidde tot de “gave van het apostelschap.” EEN voetnoot rechtvaardigt deze weergave: “Merk op dat het woord genade komt voor het woord dienen of bediening.” Als met deze noot wordt bedoeld dat het Griekse woord want “genade” komt voor het Griekse woord voor “apostelschap”, dan is de bewering juist. Maar het voetnoot suggereert eerder dat de Griekse begrip/concept genade voorafgaat aan en leidt tot het begrijpen van het begrip/concept van apostelschap. Hiervoor is er geen basis in de tekst. Interpretaties vermeld in de voetnoten zijn vaak nog problematischer. Een opmerking over het Griekse woord *doulos* in Romeinen 1:1 beweert dat het woord betekent “iemand die ervoor heeft gekozen om uit liefde een meester te dienen.” Maar *doulos* betekent simpelweg “slaaf” of “dienaar”; en de miljoenen slaven die in de Grieks-Romeinse wereld in de tijd van Paulus leefden zouden behoorlijk verrast zijn geweest om te leren dat ze hun meesters dienden “uit liefde.”

6 uitdagingen voor op betekenis-gebaseerde vertalingen

Elke vertaling, ongeacht haar filosofie, staat voor de uitdaging van Hebreeuwse, Aramese of Griekse woorden en zinnen in het Engels over te zetten *wanneer er geen manier lijkt te zijn om hetzelfde te zeggen met de dezelfde mogelijke onduidelijkheid*. Neem de zin die we zojuist noemden in Romeinen 1:5. Het Grieks verbindt twee woorden die equivalent zijn aan het Engels woorden “genade” en “apostelschap” in een genitieve constructie. Het Engels heeft geen equivalente constructie, dus de vertaler moet kiezen uit mogelijke opties, die elk een iets andere betekenis hebben: “genade van het apostelschap,” “de genade die uit het apostelschap bestaat,” “de genade die het apostelschap aantoont”, enz. Laat me een cruciaal punt maken punt nogmaals: elke vertaling van de ene taal naar de andere staat voor dit probleem. Geen enkele vertaalfilosofie ontkomt eraan. Toch is het probleem is over het algemeen acuter voor op betekenis-gebaseerde vertalingen, aangezien ze proberen de betekenis om te zetten in de Engelse omgangstaal, en de beeltenis van het origineel zo goed accuraat mogelijk uit te drukken. Er moeten moeilijke beslissingen worden genomen. Waar het op neerkomt, is dan dit: **goede vertalingen maken goed keuzes**. Ik weet niet zeker of er consequent goede keuzes zijn gemaakt in de passion vertaling. Vaak is een bepaalde interpretatie van een tekst gekozen en weergegeven in gepast Engels - vaak werden andere opties voor de betekenis ervan verdoezeld. Een ander vers illustreert dit punt: Rom. 8:29. Dit vers begint met een werkwoord dat zou kunnen betekenen zoiets als “van tevoren weten” of “van tevoren gekozen.” De Passion Translation geeft weer “hij wist alles van ons zelfs voordat we werden geboren,” ons beperkend tot één van de alternatieven.

7 Het probleem van de “One-Man Band”

Zoals we hierboven opmerkten, is The Passion Translation eigenlijk het product van één persoon. Het is niet duidelijk wie de adviseurs zijn waarvan de website melding maakt; evenmin is het duidelijk welke rol deze hadden in het vertaalwerk. Maar de zorg is dat we te vaak in deze vertaling een bepaalde stem horen. Geen enkele persoon is bekwaam genoeg voor het werk van het vertalen van de complete Bijbel. Niemand kan een expert zijn in alle drie de talen en in alle 66 boeken. Daarom worden de beste vertalingen geproduceerd door teams van wetenschappers. De NIV bijvoorbeeld, waar ik aan werk, is wel het product van een Bijbelvertaling Commissie, een team van vijftien wetenschappers uit verschillende delen van de wereld en uit verschillende evangelische theologische tradities. Deze commissie heeft bovendien sinds de oprichting in 1966 vele malen van personeel gewisseld. De commissie heeft bovendien ook input gevraagd van externe wetenschappers terwijl ze aan de vertaling werkte. Een conservatieve schatting is dat ongeveer 200 evangelische geleerden een belangrijke stem hebben gehad in de NIV-vertaling. Door input te zoeken van zoveel verschillende geleerden, kunnen vooroordelen of vooringenomenheden (waar we ons vaak niet eens bewust van zijn) worden geëlimineerd.

Conclusie

Natuurlijk zijn er enkele goede momenten in de vertaling. De weergave in Romeinen 8:19, “Het hele universum staat op loop op haar tenen...” slaat de spijker op zijn kop. Echter om de redenen die ik heb opgesomd, raad ik gelovigen niet aan om The Passion Translation als hun Woord van God te gebruiken. Er zijn veel betere opties beschikbaar in de “betekenis-gebaseerde(dynamisch-equivalent)” vertaalruimte (bijv. The Message, of de NLT,(NL het Boek)).